

DE SNELTOETS- CRITERIA

10

10. RECLAME

Veel aanvragen betreffen kleine veranderingen of toevoegingen aan de bestaande bebouwing. Om ervoor te zorgen dat deze ingrepen gemakkelijk kunnen worden afgehandeld *zonder* dat de kwaliteit van de bebouwing en het straatbeeld substantieel verandert, heeft de gemeente voor de meest voorkomende *kleine* bouwplannen een reeks specifieke regels opgesteld.

DE REGELS

Zeker in beschermde stadsgezichten of in wijken waar de bebouwing uniform is, blijft het van belang dat ook kleine ingrepen een bescheiden karakter hebben en het straatbeeld niet overmatig beïnvloeden. De regels voor de sneltoets vormen daarom als het ware ‘marges’: binnen deze marges kunnen aanvragen *in elk geval* voldoen aan redelijke eisen van welstand. Dat betekent dus *niet* dat aanvragen die niet aan de specifieke regels voldoen, per definitie niet aan redelijke eisen van welstand voldoen. Het is precies andersom: de regels zijn juist geformuleerd om aanvragen die erbinnen passen en die dus *automatisch* aan redelijke eisen van welstand voldoen, snel te kunnen afhandelen. De basisregels noemen we daarom ‘sneltoetscriteria’: het is geen verplichting om aan de criteria te voldoen, ze vormen daarentegen *hulpmiddelen* die aangeven in welke gevallen bouwwerken, op basis van het welstandsbeleid, geen bezwaar opleveren. Voor bouwwerken die niet aan de sneltoetscriteria voldoen, geldt de legenda van de stad als hulpmiddel om aan het welstandsbeleid te voldoen.

De sneltoetscriteria richten zich op wijzigingen die een *bescheiden* en *ondergeschikte* invloed hebben op het uiterlijk van zowel bouwwerk als straatbeeld. Het gaat kortom om ingrepen die passen bij

de oorspronkelijke uitstraling van een bouwwerk en het straatbeeld. Volgens de sneltoetscriteria moeten kleine bouwplannen en ingrepen aansluiten bij wat er al in de omgeving staat. De criteria bestaan daarom uit zo concreet mogelijk geformuleerde eisen, die iets zeggen over afmetingen en positie, maar ook over materiaalgebruik en detaillering.

Omdat aanvragen volgens de sneltoetscriteria altijd moeten passen bij de context waarin ze worden gerealiseerd, wordt een deel van de criteria beïnvloed door de plek waar de ingreep plaatsvindt. Voor de meeste ingrepen waarvoor sneltoetscriteria zijn opgesteld, geldt dat het *aantal*, de *positie*, de *maatvoering* en de *hoofdvorm* van algemene aard zijn en van toepassing zijn op de hele stad, terwijl de *vormgeving*, het *materiaal- en kleurgebruik* en de *detaillering* gericht zijn op de specifieke context waarin ze worden gerealiseerd.

VERGUNNINGSVRIJ BOUWEN

Naast sneltoetscriteria zoals die door de gemeente Groningen voor de meest voorkomende kleine bouwwerken zijn opgesteld, is er inmiddels door de rijksoverheid een reeks criteria opgesteld voor kleine ingrepen die zonder vergunning mogen worden uitgevoerd. Binnen de wettelijke kaders waarin vergunningvrij

kan worden gebouwd, wordt veel ruimte geboden voor aanpassingen en toevoegingen. Voor dit type aanvragen zijn daarom geen aanvullende sneltoetscriteria opgesteld. Bouwwerken die niet vergunningsvrij mogen worden gebouwd, zijn tenslotte al zo substantieel dat ze niet meer als ondergeschikt zijn te benoemen. Met andere woorden: de criteria voor vergunningsvrij bouwen vormen in die gevallen ook de sneltoetscriteria.

Voordat de sneltoetscriteria als hulpmiddel voor een aanvraag worden ingezet, is het dus verstandig om goed na te gaan wat er vergunningsvrij gebouwd mag worden. Daarnaast is het van belang om te beseffen dat ingrepen niet altijd vergunningsvrij zijn als een bouwwerk in een beschermd stadsgezicht staat. Vergunningsvrij bouwen kan bovendien nooit als er sprake is van een beschermd monument. Voor bouwwerken in het beschermd stadsgezicht vormen de sneltoetscriteria een goed vertrekpunt, zolang de ingreep bescheiden is en past bij de beschermde 'karakteristiek' van het stadsgezicht, die vaak wordt bepaald door de samenhang tussen de bebouwing, straten, pleinen en parken. De sneltoetscriteria staan in deze gebieden dus nooit op zichzelf: het beschermd stadsgezicht levert een zo specifieke omgeving voor de criteria, dat vooral die voor *vormgeving*, het *materiaal- en kleurgebruik* en de *de-*

taillering rechtstreeks worden beïnvloed door de vaak hoge kwaliteit en kenmerkende karakteristiek van de bestaande architectuur. In beschermde stadsgezichten is het aansluiten op deze kwaliteit dus essentieel.

Voor monumenten geldt dat de sneltoetscriteria eveneens een goed vertrekpunt vormen, maar dat de aanvraag door de beschermde waarden van het monument mogelijk niet op basis van de sneltoetscriteria positief kan worden beoordeeld. Het monumentale karakter van het bouwwerk beïnvloedt immers eveneens de sneltoetscriteria. Naast het welstandsbeleid wordt een monument altijd getoetst aan de Monumentenwet (in het geval van een rijksmonument) of de gemeentelijke erfgoedverordening (in het geval van een gemeentelijk monument).

PRECEDENTWERKING

Omdat het bij de sneltoetscriteria gaat om kleine ingrepen die passen bij het bouwwerk, het straatbeeld en de omgeving, streeft de gemeente in principe naar een herhaling van gelijksoortige plannen, afgestemd op het karakter van de straat en de gebouwen. Een vergelijkbaar plan in de buurt, gebouwd op hetzelfde (type) pand op basis van een positief welstandsadvies als onderdeel van de vergunning,

vormt dan een *precedent* voor de aanvraag. Kortom, een bouwplan van de burens kan in dat geval worden overgenomen. Als aanvragen overeenkomen met precedents in de omgeving, kan *in elk geval* worden voldaan aan redelijke eisen van welstand. Wel kan het zo zijn dat in het verleden vergunde precedents te veel afwijken van het huidige beleid (dat natuurlijk in de tussentijd kan zijn aangepast): in dat geval vormt de bestaande situatie geen precedent. Als uitgangspunt geldt dat aanvragen *in elk geval* voldoen aan redelijke eisen van welstand, dat bouwwerken voldoen aan de criteria van de welstandsnota (zoals als vastgelegd in deel 2 t/m 5), dat bouwwerken bij vervanging wat plaatsing en vormgeving betreft identiek zijn aan het oorspronkelijke bouwwerk, of dat bouwwerken wat vormgeving en context betreft identiek zijn aan een eerder op basis van het welstandsbeleid positief beoordeeld bouwwerk.

De sneltoetscriteria voor reclame komen rechtstreeks voort uit de reclamenota: *Reclamebeleid 2016. Reclamebeleid, welstandscriteria reclame en uitstallingenbeleid Gemeente Groningen*. Voor een uitgebreide toelichting en gebiedsbeschrijving wordt daarom naar deze nota verwezen (**groningen.nl/reclamenota**). De reclamenota bepaalt het beleid voor reclameuitingen en vormt het uitgangspunt voor de welstandstoets. Hier wordt volstaan met de voor de welstandstoets relevante criteria, zoals opgenomen in de reclamenota.

Voor de sneltoetscriteria van reclame-uitingen worden er verschillende gebieden onderscheiden: de binnenstad, wijkwinkelcentra en woongebieden, bedrijventerrein, kantoorgebieden en 'buitengebied, groen, recreatie, sport en water'. Ook zijn er verschillende *typen* reclame, zoals gevelreclame en buitenreclame. Uiteraard verschillen de sneltoetscriteria voor verschillende typen reclame-uitingen per gebied. In beschermde stadsgezichten dient reclame optimaal afgestemd te zijn op het stadsbeeld en de architectuur van individuele panden. Voor deze gebieden zijn de sneltoetscriteria kortom gericht op reclame-uitingen die een (aan de gevel) *ondergeschikte* toevoeging vormen. In de overige delen van de stad, vooral die van bedrijventerrein en kantoorgebieden, gelden ruimere normen; de criteria voor afmetingen, maar ook die ten aanzien van aantal en verschijningsvorm zijn er 'ruimer'.

Daarnaast geldt voor reclame-uitingen een aantal beleidsuitgangspunten, die aan de criteria ten grondslag liggen. De uitgangspunten verklaren de overweging van het reclamebeleid: reclame-uitingen moeten het gebouw in *architectonische* zin respecteren. In algemene zin kan worden gesteld dat de reclame geen onderdeel van de gevel moet worden, het gebouw en de gevelopeningen niet mag afsluiten, maar als een *losse* (en onderge-

schikte) toevoeging moet worden gezien, *afgestemd* op de gevelcompositie en -indeling en passend bij de opbouw van de gevel of de plint. Dit betekent dat, zeker in de binnenstad, waarin de architectuur divers is en bijna geen gevel hetzelfde, elk pand in principe een andere context voor de reclame vormt. De sneltoetscriteria zijn zo opgesteld dat zij voor een scala aan verschillende panden, zo veel mogelijk vergelijkbare mogelijkheden creëren. Per pand kunnen echter verschillen ontstaan, doorgaans vooral in de positie van de reclame ten opzichte van de gevel.

CRITERIA

BINNENSTAD EN BESCHERMDE STADSGEZICHTEN: BELEIDSUITGANGSPUNTEN

- Er is een goede balans tussen de gewenste levendigheid en kwaliteit van de reclame-uitingen aan de gevels;
- ondanks de reclame-uitingen is er sprake van een rustig, niet-schreeuwerig straatbeeld;
- er is een goed woon- en leefklimaat;
- voor een uitnodigende en hoogwaardige plint blijven de raamdelen zo veel mogelijk transparant en zijn ze voorzien van een etalage;
- de (historische) gevels blijven zo veel mogelijk zichtbaar;
- gevelreclame wordt zo veel mogelijk op één horizontale lijn geplaatst;
- het aantal toegestane reclame-uitingen geldt per gevel, hoekpanden bestaan uit twee gevels.

AANTAL, POSITIE, MAATVOERING EN HOOFDVORM

PAND-GEBONDEN GEVELRECLAME BINNENSTAD EN BESCHERMDE STADSGEZICHTEN:

Op ten minste 2,2 meter vanaf maaiveld en onder de dorpel van de ramen van de eerste verdieping worden:

- 3 van de 5 onderstaande reclame-uitingen in de gebieden *Pleinen en brede straten* en *Winkelstraten* geplaatst;
- 2 van de 5 onderstaande reclame-uitingen in *Overig beschermd stadsgezicht* geplaatst.

Samengevoegde panden worden als één bedrijf gezien en mogen één extra gevelreclame toepassen. Bij extra lange of grote panden is maatwerk vereist. Voor raamstickers en (led-)schermen geldt de eis van 2,20 meter vanaf maaiveld niet.

BELETTERING

- Uitvoering: horizontale tekst plat op de voorgevel, uitgevoerd in los op de gevel aangebrachte letters, eventueel aangevuld met een logo;
- maximale hoogte: 0,45 meter;
- maximale breedte: 75% van de gevelbreedte.

HAAKS OP DE GEVEL

- Uitvoering: dubbelzijdige (licht)reclame;
- maximale afmetingen: 0,9 x 0,9 meter;
- positie: op dezelfde hoogte als de losse belettering plaatsen.

MARKIES/UITVALSCHERM

- Maximale breedte: 75% van de breedte van de zonwering, als sprake is van reclame op één zonwering op een pand;
- maximale breedte: 50% van de breedte van de zonwering als sprake is van reclame op meer dan één zonwering op een pand;
- maximale hoogte: 0,45 meter.

RAAMSTICKERS / DICHTZETTEN VAN RAMEN

- Maximale afmetingen: 25% van het glasoppervlak, gerekend per kozijn;
- maximale afmetingen: indien de raamstickers uit letters of vergelijkbare elementen bestaan is maximaal 50% van het glasoppervlak toegestaan;
- bij tijdelijke raamstickers met betrekking tot het aanbieden van bedrijfs- of winkelruimte voor verkoop of verhuur geldt geen maximale oppervlakte, er geldt een maximale duur van 6 maanden;

- positie: het permanent 'dichtzetten' van ramen door middel van een wand op 0,3 meter achter het glasoppervlak.

(LED-)SCHERMEN

- Positie: aan de binnenzijde, op 0,3 meter achter het glasoppervlak;
- maximale afmeting: 25% van het glasoppervlak, per kozijn;
- algemene criteria:
 - pandgebonden;
 - niet aan verkeersroutes;
 - lichtsterkte veroorzaakt geen onevenredige overlast;
 - geen flikkerende afbeeldingen;
 - de schermen branden alleen tijdens de openingstijden van de winkel of het bedrijf en zijn in ieder geval na 22.00 uur uit;
 - alleen in de horecaconcentratiegebieden (Poele- en Peperstraat, het eerste deel van de Gelkingestraat en de Ellebogen) geldt dat de schermen van de horeca ook na 22.00 uur mogen branden, maar uitsluitend tijdens de openingstijden.

WIJK- EN BUURTWINKELCENTRA EN WOONGEBIEDEN - BELEIDSUITGANGSPUNTEN

- Meer dan in de binnenstad ligt hier de nadruk op het wonen; het woonkli-

DEEL 4. DE SNELTOETSCRITERIA: 10. RECLAME

maat wordt te allen tijde gerespecteerd bij de gevoerde reclame;

- gevelreclame wordt op de plint van het pand aangebracht; bij gebouwen met platte daken is het mogelijk gevelreclame op de dakrand aan te brengen;
- gevelreclame wordt zo veel mogelijk in één horizontale lijn geplaatst;
- het aantal toegestane reclame-uitingen geldt per gevel, hoekpanden bestaan uit twee gevels; bij extra lange of grote panden is maatwerk vereist;
- voor een uitnodigende en hoogwaardige plint blijven de raamdelen zo veel mogelijk transparant en zijn ze voorzien van een etalage.

AANTAL, POSITIE, MAATVOERING EN HOOFDVORM

PAND-GEBONDEN WIJKWINKELCENTRA EN WOONGEBIEDEN:

GEVELRECLAME

- Minimale hoogte: ten minste 2,2 meter boven maaiveld;
- uitvoering: plat op de voorgevel aangebrachte enkelzijdige reclame in de vorm van belettering, lichtbakken of borden;

- maximale hoogte: 0,65 meter;
- maximale breedte: 75% van de gevelbreedte met een maximum lengte van 15 meter.

DUBBELZIJDIGE (LICHT)RECLAME, HAAKS OP DE GEVEL AANGEBRACHT

- Maximale afmetingen: 0,9 x 0,9 meter;
- positie: op dezelfde hoogte als de belettering geplaatst.

BOVENOP DE DAKRAND VAN DE VOORGEVEL AANGEBRACHT, ENKELZIJDIGE RECLAME

- Uitvoering: letters, eventueel aangevuld met een logo;
- maximale hoogte: 0,65 meter;
- niet toegestaan in het geval van schuine daken.

RAAMSTICKERS / DICHTZETTEN VAN RAMEN

- Maximale afmetingen: 25% van het glasoppervlak, gerekend per kozijn;
- maximale afmetingen: indien de raamstickers uit letters of vergelijkbare elementen bestaan, maximaal 50% van het glasoppervlak;
- bij tijdelijke raamstickers met betrekking tot het aanbieden van bedrijfs- of winkelruimte voor verkoop of verhuur geldt geen maximale opper-

vlakke; er geldt een maximale duur van 6 maanden;

- positie: het permanent 'dichtzetten' van ramen door middel van een wand op 0,3 meter achter het glasoppervlak.

(LED-)SCHERMEN

- Positie: aan binnenzijde, op 0,3 meter achter het glasoppervlak;
- maximale afmeting: 25% van het glasoppervlak, gerekend per kozijn;
- algemene criteria:
 - pandgebonden;
 - niet aan verkeersroutes;
 - lichtsterkte veroorzaakt geen onevenredige overlast;
 - geen flikkerende afbeeldingen;
 - de schermen branden alleen tijdens de openingstijden van de winkel of het bedrijf en zijn in ieder geval na 22.00 uur uit.

BEDRIJVENTERREINEN - BELEIDSUITGANGSPUNTEN

- Gevelreclame op gebouwen aan het hoofdverkeersnetwerk is representatief, hoogwaardig en terughoudend vormgegeven;
- gevelreclame op bedrijfsverzamelgebouwen is op elkaar afgestemd en is terughoudend;

- gevelreclame wordt op één horizontale lijn geplaatst;

- reclame op het eigen terrein bij bedrijven is terughoudend;
- voor gebouwen en percelen, gelegen op een bedrijventerrein maar niet aan of zichtbaar vanaf het hoofdverkeersnetwerk, geldt dat gevelreclame en buitenreclame welstandsvrij is.

AANTAL, POSITIE, MAATVOERING EN HOOFDVORM

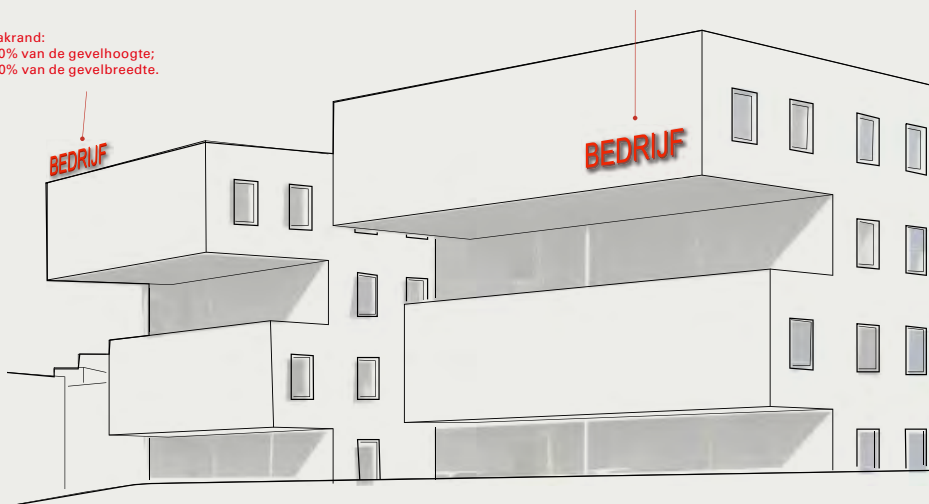
PANDGEBONDEN GEVELRECLAME AAN HET HOOFDNETWERK:

OP DE GEVEL

- Uitvoering: horizontale tekst plat op de voorgevel, uitgevoerd in los op de gevel aangebrachte letters, eventueel aangevuld met een logo;
- maximale hoogte: 0,65 meter;
- maximale breedte: 75% van de gevelbreedte met een maximum van 15 meter;
- alleen op de naar de openbare weg gekeerde gevel(s), plat op de gevel, enkelzijdige reclame met een maximale oppervlakte per reclame van 20% van de oppervlakte van de gevel;

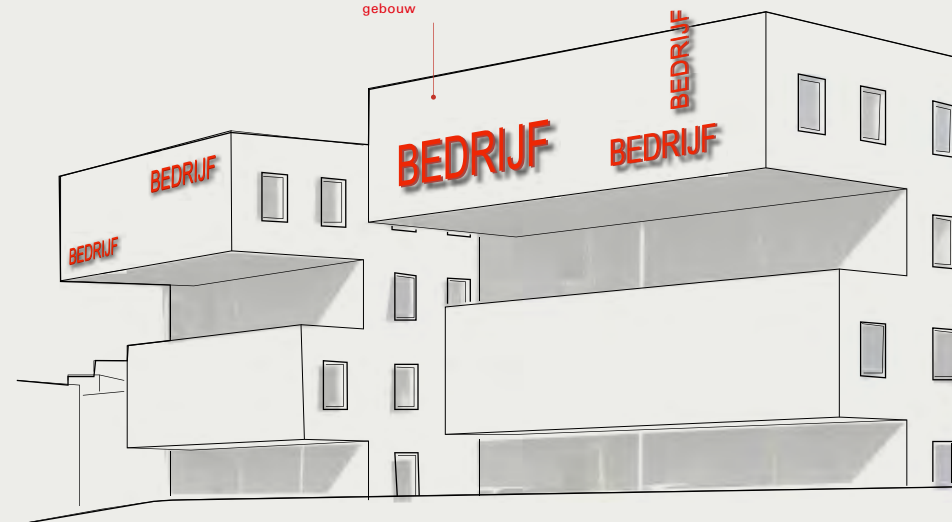
DEEL 4. DE SNELTOETSCRITERIA: 10. RECLAME

Op de dakrand:
- max 20% van de gevelhoogte;
- max 50% van de gevelbreedte.

Op de gevel:
- max 0,65 meter hoog;
- max 75% van de gevelbreedte
en max 15 meter lang.

Totaalontwerp voor
reclame is afgestemd op
de architectuur van het
gebouw

BEDRIJFSVERZAMELGEBOUW

- spanframes met 'onzichtbaar' frame zijn toegestaan.

OP DE DAKRAND

- Enkelzijdige reclame bestaande uit losse letters met een maximale hoogte van 20% van de gevelhoogte;
- maximale breedte: 50% van de gevelbreedte.

OP BEDRIJFSVERZAMELGEBOUWEN

- Reclame op bedrijfsverzamelgebouwen is onderdeel van een totaalontwerp voor reclame, de reclame-uitingen zijn op elkaar afgestemd;
- geen lcd- of led-schermen.

BUITENRECLAME: RECLAMEZUILEN

- Per bedrijf maximaal één naambord, met uitzondering van hoeksituaties;
- bij gebouwen tot 5 meter hoog:
 - maximale hoogte: 2,5 meter;
 - maximale breedte/diepte: 0,65 meter;
- bij gebouwen van 5 tot 10 meter hoog:
 - maximale hoogte: 4 meter;
 - maximale breedte/diepte: 1 meter;
- bij gebouwen hoger dan 10 meter:
 - maximale hoogte: 5 meter;
 - maximale breedte/diepte: 1,5 meter.

VLAGGENMASTEN

- Maximaal drie vlaggenmasten per perceel van gelijke hoogte en in een

rechte lijn geplaatst, op gelijke afstand;

- geen lcd- of led-schermen.

KANTOORGEBIEDEN - BELEIDSUITGANGSPUNTEN

- Gevelreclame op gebouwen is representatief, hoogwaardig en terughoudend vormgegeven;
- gevelreclame op bedrijfsverzamelgebouwen is zo veel mogelijk op elkaar afgestemd en is terughoudend;
- gevelreclame wordt zo veel mogelijk op één horizontale lijn geplaatst;
- reclame op het eigen terrein bij bedrijven is terughoudend;
- geen lcd- of led-schermen langs verkeersroutes.

AANTAL, POSITIE, MAATVOERING EN HOOFDVORM

PAND-GEBONDEN GEVELRECLAME KANTOORGEBIEDEN:

OP DE GEVEL

- Uitvoering: horizontale tekst plat op de voorgevel, uitgevoerd in los op de gevel aangebrachte letters, eventueel aangevuld met een logo;

- maximale hoogte: 0,65 meter;
- maximale breedte: 75% van de gevelbreedte, met een maximum van 15 meter;
- op gebouwen in sport- en evenementengebieden zijn spanframes toegestaan met een maximale oppervlakte van 15% van de gevel, gespannen in een 'onzichtbaar' frame.

OP DE DAKRAND

- Enkelzijdige reclame bestaande uit losse doosletters met een maximale hoogte van 20% van de gevelhoogte;
- maximale breedte: 50% van de gevelbreedte.

OP BEDRIJFSVERZAMELGEBOUWEN

- Reclame op bedrijfsverzamelgebouwen is onderdeel van een totaalontwerp voor reclame, waarbij de reclame wordt afgestemd op de architectuur van het gebouw. Van de aanvrager wordt verwacht dat duidelijk wordt gemaakt of en hoe de reclame-uiting in het totaalontwerp voor reclame past.

(LED-)SCHERMEN

- Positie: aan binnenzijde plaatsen, op 0,3 meter achter het glasoppervlak;
- maximale afmeting: 15% van het glasoppervlak, gerekend per kozijn;
- algemene criteria:
 - niet aan verkeersroutes;

- lichtsterkte veroorzaakt geen onevenredige overlast;
- geen flikkerende afbeeldingen;
- pandgebonden;
- uitzetten tussen 22.00 en 6.00 uur.

BUITENRECLAME KANTOORGEBIEDEN:

RECLAMEZUILEN

- Per bedrijf maximaal één naambord, met uitzondering van hoeksituaties;
- bij gebouwen tot 5 meter hoog:
 - maximale hoogte: 2,5 meter;
 - maximale breedte/diepte: 0,65 meter;
- bij gebouwen van 5 tot 10 meter hoog:
 - maximale hoogte: 4 meter;
 - maximale breedte/diepte: 1 meter;
- bij gebouwen hoger dan 10 meter:
 - maximale hoogte: 5 meter;
 - maximale breedte/diepte: 1,5 meter.

BUITENGEBIED, GROEN, RECREATIE, SPORT, WATER – BELEIDSUITGANGSPUNTEN

- In groene gebieden gaan we zeer terughoudend om met het plaatsen van reclame;
- het aantal toegestane reclame-uitingen geldt per gevel, hoekpanden bestaan uit twee gevels;

- gevelreclame wordt zo veel mogelijk op één horizontale lijn geplaatst;
- gevelreclame wordt niet op woningen of woongebouwen aangebracht;
- gevelreclame wordt zo veel mogelijk vanuit zichzelf belicht in plaats van extern aangelicht;
- reclame op het eigen terrein is terughoudend.

AANTAL, POSITIE, MAATVOERING EN HOOFDVORM

PANDGEBONDEN GEVELRECLAME:

OP DE GEVEL

- Uitvoering: plat op de voorgevel aangebrachte enkelzijdige reclame in de vorm van belettering, lichtbakken of borden;
- maximale hoogte: 0,65 meter;
- maximale breedte: 75% van de gevelbreedte.

BOVENOP DE DAKRAND VAN DE VOORGEVEL AANGEBRACHTE, ENKELZIJDIGE RECLAME

- Uitvoering: losse letters;
- maximale hoogte: 0,65 meter;

- niet toegestaan in het geval van schuine daken;
- geen lcd- of led-schermen.

BUITENRECLAME:

RECLAMEZUILEN

- Per bedrijf maximaal één naambord;
- maximale hoogte: 2 meter;
- maximale breedte/diepte: 0,5 meter.

VLAGGENMASTEN

- Maximaal één vlaggenmast per perceel;
- geen lcd- of led-schermen.

SPORTVELDEN

- Reclame enkel gericht op sportvelden.

COLOFON

De gemeente Groningen hecht waarde aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Het is een publiek belang om zorgvuldig met die omgeving om te gaan. Tegelijkertijd wil de gemeente burgers niet onnodig beperken in de mogelijkheid gebouwen aan te passen aan hun wensen. Het beoordelen van bouwplannen op redelijke eisen van welstand is een manier om deze twee uitgangspunten in de praktijk te brengen. De stad gaat daarbij uit van overeenkomsten, zonder verschillen uit het oog te verliezen.

Vragen? Kijk op:

groningen.nl/welstandsnota

Coördinatie: **Claudia Versloot**

Teksten: **Gemeente Groningen**

Redactie: **Erik Dorsman, Freek Wilkens**

Tekeningen: **Freek Wilkens**

Fotografie: **Cor van der Veen**

Ontwerp: **studio de Ronners / Groningen**

Uitgave: **Gemeente Groningen 2018**

Rechten: **Gemeente Groningen 2018**

WELSTANDSNOTA 2018

